

Josep Pla i la lliçó dels Maristes

Josep Pla, ex-alumne marista.

S. MARTÍ

A dos quarts de nou del matí del diumenge, 19 de desembre de 1886, baixaven del tren a l'estació de Girona quatre religiosos francesos. Girona tenia aleshores quinze mil habitants i era encerclada encara per les muralles, els fortins i els baluards. Però acabava d'inaugurar un enllumenat elèctric que era el primer de tot l'Estat i un dels primers europeus de les seves característiques.

Els quatre religiosos francesos duïen sotana negra, cordó amb borles a la cintura, un pitet blanc al coll i una creu de llautó sobre el pit. Al cap de poc, els gironins els coneixerien com "els quatre H": Hilari-Josep, Hermil, Hipòlit i Hileó. Ells eren les quatre primeres pedres vives d'una institució que ha durat cent anys.

Aquells quatre germans maristes van viure al carrer de l'Escola Pia i van fer les primeres classes al carrer del general Fournàs. Al cap d'uns anys van ocupar simultàniament els edificis de la pujada de la Mercè i del carrer de la Claveria. L'any 1975, els seus successors van estrenar el col·legi de nova planta del carrer de la Selva, on ara han començat a celebrar el centenari de la seva arribada a Girona que va ser, també, la seva entrada a l'Estat espanyol.

Entre els ex-alumnes il·lustres dels maristes destaca Josep Pla. Tan propici com és a la crítica i fins al sarcasme, Pla canvia de registre quan recorda els maristes de la seva infantesa: "Tingueren l'habilitat innegable d'adaptar-se amb rapidesa a l'ambient del país. No carregaren pas massa la nota ni accentuaren en cap sentit el misticisme. Defensaren un catolicisme normal, planer, certament mediocre, sense gaires prodigis ni excés de casuisme. Pedagògicament, aportaren els mètodes francesos elementals: la claredat, la paciència, la tenacitat, el gust de l'emulació personal, sense el qual no hi ha ensenyament possible. Exigiren un mínim d'higiene. Fomentaren els jocs francs i durs. Els càstigs, racionals i rarament excessius. Compregueren el sentit de la instrucció que demanava el poble i accentuaren l'esperit pràctic de l'ensenyament. Crearen un col·legi —per resumir— sensualment net, religiosament enraonat i pedagògicament normal".

Pla, alumne intern del col·legi de la Claveria, diu que, mentre en fou director el germà Hilari-Josep, "tingué un esperit liberal i tolerant, molt més obert que el de l'ambient de clericalisme d'estampeta, puntós i minúscul, que imperava a Girona en la segona desena del segle". És a dir, que aquells "quatre H" francesos van connectar millor amb l'enllumenat elèctric que amb l'esperit de les muralles. Pla recorda un detall curiós, insòlit en els internats d'aquella època i de molt més ençà: "no hi havia pas, en aquell col·legi, el costum de fer llegir trossos de literatura edificant a l'hora de menjar; així, al menjador, es parlava". I arriba a fer aquesta comparació sorprenent: "les classes del col·legi eren un simple reflex de les de l'Institut, amb l'advertència, només, que si l'Institut (...) era un barret de rialles, la pedagogia del col·legi tenia un punt d'indiscutible serietat".

Venint de qui vénen, aquestes afirmacions són tot un certificat de garantia. Ara algunes d'elles han estat citades oportunament en els actes inicials del centenari marista, celebrats a Girona amb gran solemnitat. La commemoració ha confirmat el bon esperit d'aquests educadors en un punt fonamental: malgrat haver reunit gent d'arreu de l'Estat, l'ús del català ha estat intens en tots els actes, fins per part de persones no catalanes. I alguns textos breus han estat escrits i dits exemplarment en català, castellà, galleg i euskera. Encara que només fos per aprendre aixó, fóra bo que molts homes públics del nostre país passessin uns quants dies per les aules dels maristes.

La Costa Brava també era sagrada

Manuel Serra, economista doblat d'humanista i gerent del Consorci de la Costa Brava, ha inclòs a la nadala d'aquest organisme el text íntegre del famós missatge pronunciat pel Gran Cap indi Noah Sealath davant de l'Assemblea del Consell de Tribus abans de la signatura del Tractat de Point Elliot, l'any 1855, quan els pells roges van cedir llurs territoris als homes blancs per la quantitat de cent cinquanta mil dòlars: "Cada parcel·la d'aquesta terra és sagrada per al meu